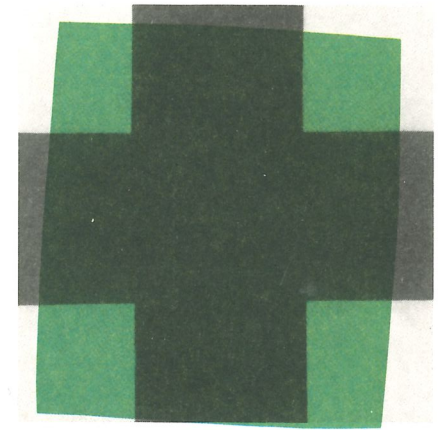

Gidon **Kremer** | Thomas **Demenga** | Elsbeth **Moser**

Sofia Goebaidoelina / Alfred Schnittke / Luigi Nono

holland fe2tival

Gidon Kremer, viool
Thomas Demenga, cello
Elsbeth Moser, bajan

electronische realisatie:
Experimentalstudio der Heinrich-Strobel-
Stiftung des Südwestfunks, Freiburg
klankregie: Sofia Goebaidolina
klankingenieur: Rudolf Strauss
techniek: Rudolf Pfäffle

Sofia Goebaidolina (1931)
Silenzio (1991)
voor viool, cello en bajan

Alfred Schnittke (1934)
Stille Musik (1979)
voor viool en cello

Sofia Goebaidolina (1931)
In croce (1979)
voor cello en bajan

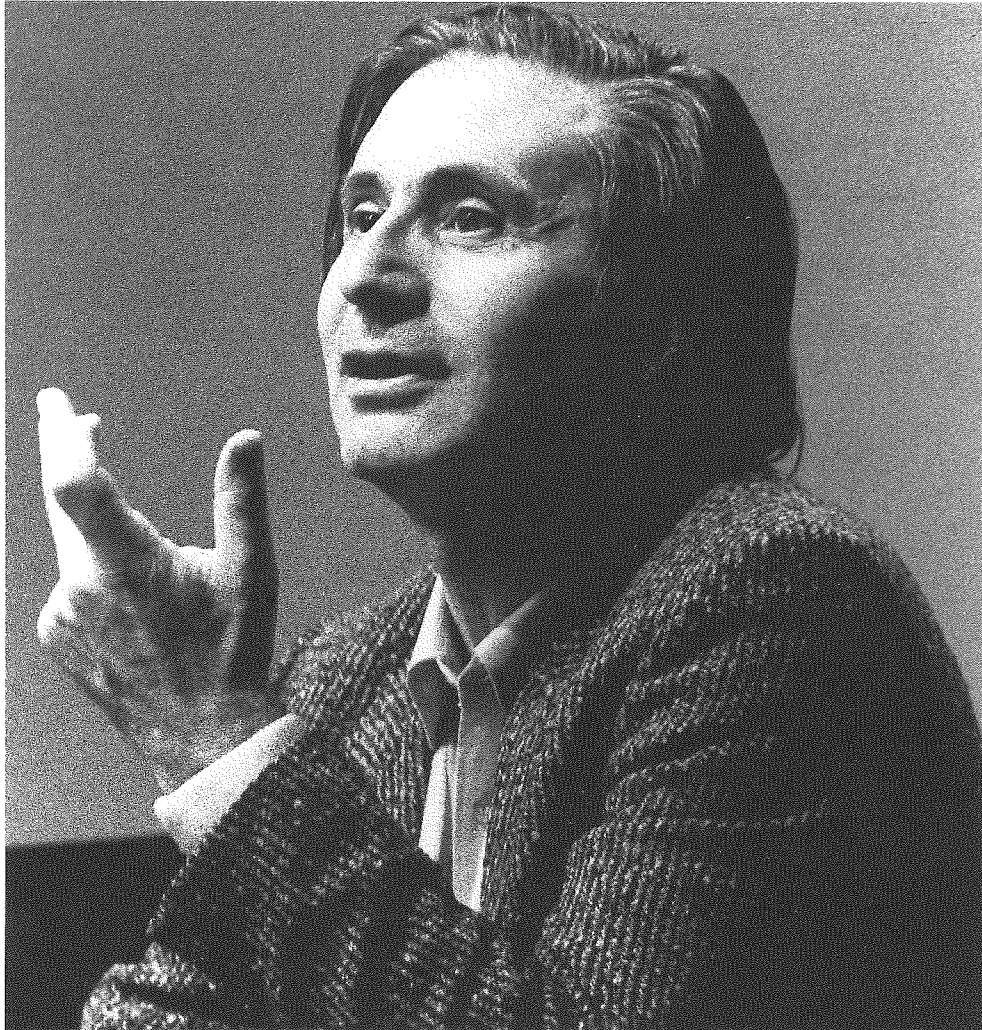
pauze

Luigi Nono (1924-1990)
La lontananza nostalgica
utopica futura (1988)
voor viool en tape

9 juni 1992, aanvang 20.15 uur
Beurs van Berlage, Amsterdam
Wang Zaal

Het concert is om ca. 22.15 uur afgelopen en
wordt door de NOS opgenomen voor uitzen-
ding op 12 juni, 20.15 uur op Radio 4. Het is
verboden tijdens de uitvoering te fotograferen.

*Coproducent NOS-radio. Deze produktie kwam
tot stand met steun van het Stimuleringsfonds
Nederlandse Culturele Omroepproducties.*

Alfred Schnittke, foto Co Broerse

Ik draag dit werk op aan een kunstenares die ik zeer bewonder, de bayaniste Elsbeth Moser. Tijdens de compositie was haar persoonlijkheid een grote inspiratie. Zij observeert de wereld op haar eigen wijze en met haar bijzondere fijngevoeligheid, waarmee ze vele nuances en betekenissen ontdekt die anderen ontgaan. De titel van het stuk is *Silenzio*, omdat het grootste deel ervan pianissimo gespeeld wordt. Mijn doel was niet zozeer om de stilte af te beelden of deze te suggereren. Voor mij is stilte de basis van waaruit alles groeit. Maar wat? Er ontstaan bepaalde ritmische verhoudingen, die in elk van de vijf miniatures op uiteenlopende wijzen verschijnen: soms verborgen, soms in de vorm van toonduur-propoorties. In de finale worden het verborgene en het openlijke tot een synthese gebracht. Door het hele stuk heen zijn duidelijk geformuleerde ritmische sequenties hoorbaar in de bayan-partij (als het ware variaties op een ritme). Ditzelfde ritme kan ook worden waargenomen in de verhouding tussen de onderdelen: 7 - 2 - 5.

Sofia Goebaidolina

Alfred Schnittke - Stille Musik

Deze 'stille muziek' ontstond in april 1979 en ging in oktober 1979 in Riga in première. Schnittke droeg dit werk op aan Michail Droeskin, een van de belangrijkste Russische muziekwetenschappers van de twintigste eeuw. Hij behoorde tot de oude generatie van de Petersburgse intelligentsia, en verwierf een grote reputatie met zijn baanbrekende monografie over Stravinsky en zijn vele studies van Wagner, Brahms, Schönberg en Berg. Zelfs in moeilijke tijden was hij een moedig voorvechter van jonge Sovjet-componisten en bezorgde velen van hen erkenning. Onder Schnittke's kamermuziek bevindt zich een serie kleine, meditatieve werken, die een zekere overeenkomst vertonen met het late werk van Stravinsky, dat Schnittke zeer bewondert. Het gebruik van strikinstrumenten is voor hem een vanzelfsprekend uitdrukkingsmiddel, dat hij meesterlijk beheerst. Men kan zelfs stellen dat hij een geheel eigen compositiestijl voor strikinstrumenten ontwikkeld heeft. Een van de redenen daarvoor is zijn langdurige samenwerking met prominente musici zoals Gidon Kremer, Tatjana Gridenko en Natalia Gutman.

Dit stijlkenmerk komt niet zozeer tot uitdrukking in ongewone speeltechnieken, maar in het gebruik van de 'intonatie' – een begrip dat typisch verbonden is met de Russische muziek en dat men het beste kan definiëren als een semantisch-expressief gebruik der intervallen. Het werken met interval-spanningen als expressiemiddel leidt bij strijk-instrumenten, die immers een bijna vocale uitdrukingskracht bezitten, al snel tot bijzondere klankresultaten. Dit geldt wel in zeer sterke mate voor een betrekkelijk klein werk zoals deze *Stille Musik*. De eenvoudig herkenbare vorm A-B-A leidt niet tot constructieve starheid of banaliteit. Dit werk is in een eenvoudige muzikale taal geschreven. Men zou het zelfs met enige voorzichtigheid 'neoromantisch' kunnen noemen. Contrapuntistische constructies met spiegelomkeringen, micro-intervallen en een karakteristiek gebruik van akkoorden gaan een homogene stilistische verbinding aan in een uiterst langzaam tempo. Stijlelementen zoals de Wagneriaanse dubbelslag suggereren niet zozeer een terugkeer naar de 'goeie ouwe tijd', maar veeleer de simultane aanwezigheid van grote geesten uit de muziekgeschiedenis in de muziek van deze tijd.

los te komen met de vrolijk fonkelende figuraties van het orgelpunt E in de bajan-partij, die daar duidelijk als de dominant van A-groot herkenbaar is, en waarbij A-groot zowel als gebroken drieklank als in de vorm van een diatonische toonladder verschijnt. Deze combinatie van instrumenten is derhalve tegelijkertijd een these en antithese, een eenheid van tegenstellingen. Het is niet zonder symbolische betekenis dat in de coda, wanneer de beide instrumenten na de stormachtige en hartstochtelijke climax weer uit elkaar gegaan zijn, de cello zijn klaaglijke, quasi vocale speelwijze opgeeft en zich de etherisch stralende figuraties op het orgelpunt E toeëigent die aanvankelijk in de bajan weerklonken. Deze gaan uiteindelijk op in de iriserende klanken van de boventoonreeks van de A-snaar. Al met al is *In croce* een heuse meditatie op het begrip 'kruis'.

Viktor Suslin

Sofia Goebaidolina - In croce

Sofia Goebaidolina schreef *In croce* in 1979 voor haar landgenoot de cellist Vladimir Tonsja. In datzelfde jaar werd het werk door Tonsja en de organist Oleg Jantsjenko ten doop gehouden in de grote zaal van het Moskouse conservatorium. De titel *In croce* heeft niet alleen betrekking op de inhoud van het werk, maar duidelijk ook op de manier waarop dit is opgebouwd: terwijl de instrumenten aanvankelijk ofwel in een hoge (orgel – in deze versie bajan) ofwel in een uiterst lage (cello) ligging spelen, naderen zij elkaar in de loop van de compositie en 'kruisen' zij elkaar halverwege. Steeds wanneer de beide lijnen elkaar kruisen, wordt een hoogtepunt bereikt, als een elektrische ontlasting. De voor Goebaidolina kenmerkende tonale en instrumentale symboliek blijkt ook uit het functionele gebruik van cello en bajan. Hoewel beide instrumenten in de orgelpunt E een gemeenschappelijk uitgangspunt hebben, behandelen zij dit op volstrekt verschillende wijze. Men vergelijkte slechts de moeizame, door schrille accenten, chromatiek en micro-intervallen gekenmerkte pogingen van de cello om van het orgelpunt

'De utopische nostalgische verte'

is mij vertrouwd en maakt mij wanhopig

in voortdurende onrust

De zeldzame eigenschappen van de
door Gidon geschapen klanken
brengende verschillende ruimten van de
Kleine Philharmonie tot klinken.

Zoals de ineenlopende ruimten
van de Kleine Philharmonie
andere ruimtes bieden voor de
oorspronkelijke klanken van Gidon:
ver – dichtbij
ontmoetingen – botsingen – stiltes –
innerlijk – uiterlijk –
elkaar opvolgende conflicten.

zoals de *verbeeldingsrijke* Vlamingen

En Gidon geeft zich over
aan de diverse ruimten met een
ander verbeeldingsidoom

En verlaat ze.

Geluidsbanden als stemmen
van madrigalen voegen zich
bij de soloviool en bij de live
electronica. Stemmen van vele
'Camminantes'.

Geen enkele bewerking of vervorming:
de klanken van Gidon zijn oorspronkelijk.
Drie dagen van zuivere opname in de
Experimentalstudio S.W.F. te Freiburg.

Oneindig luisteren – pogingen
tot keuzes volgens voorkeursaffiniteiten –
verschillende gevoelens
stem voor stem samen te stellen

Luigi Nono

biografieën uitvoerenden

Gidon Kremer

Gidon Kremer werd geboren in Riga, Letland. Hij groeide op in de Sovjetunie en studeerde bij zijn grootvader, zijn vader, professor Stoerestep in Riga, en bij David Oistrach aan het Tsjaikovski-conservatorium in Moskou. Hij won internationale concoursen in Brussel, Montreal en Genua, en in 1970 won hij het Tsjaikovski-concours in Moskou. Sindsdien heeft hij wereldfaam verworven met zijn optredens bij de belangrijkste orkesten en zijn recitals met kamermuziek. Talrijke nieuwe composities werden door Gidon Kremer voor het eerst uitgevoerd en aan hem opgedragen. Hij is een onvermoeibaar pleitbezorger van de componisten Alfred Schnittke, Sofia Goebaidolina, Arvo Pärt, Luigi Nono, Erwin Schulhoff en Arthur Lourié. Sinds 1981 nodigt Gidon Kremer elk jaar musici uit de hele wereld uit om in Lockenhaus, een klein plaatsje in Oostenrijk, in de maand juli twee weken kamermuziek te spelen – nog nooit uitgevoerde composities, ongebruikelijke bezettingen, nieuwe muziek – zonder rok en zonder honorarium.

Elsbeth Moser

Elsbeth Moser (Bern 1949) sloot haar opleiding piano en accordeon in 1972 af met het solistenexamen. Sinds 1972 doceert zij accordeon in Hannover. Zij trad in vele landen op tijdens concerten en evenementen zoals de 'Jeunesse Musicale' in Groznjan in Joegoslavië, Bialystok in Polen en het ISME-wereldcongres in Innsbruck. In 1986 werd ze uitgenodigd voor een optreden tijdens het zomerfestival in Lockenhaus. Ook tijdens het 'Classic Aid'-galaconcert van de Verenigde Naties in hetzelfde jaar trad ze met Gidon Kremer op. Haar repertoire bestaat uit hedendaagse composities en bewerkingen van klaviermuziek.

Thomas Demenga

Thomas Demenga werd geboren in Bern en studeerde o.a. bij Leonard Rose en Mstislav Rostropovitsj, en in New York bij Claus Adam en Robert Mann van het Juilliard Quartet. Met zijn succesvolle deelname aan concoursen in Gent (1975) en New York (1977) verwierf hij zich een internationale reputatie. Hij soleerde in concerten met Wolfgang Sawallisch, Charles Dutoit, Sandor Végh, Mstislav Rostropovitsj, en trad op met Heinz Holliger, Gidon Kremer en Thomas Zehetmair. Bovendien is hij regelmatig te gast op festivals in Edinburg, Parijs, Turijn, Gstaad en Gent. Naast zijn internationale activiteiten als solist en kamermuzikant, die hem naar New York, Londen, Keulen, Sydney, Moskou en Leningrad voerden, is Thomas Demenga hoofddocent aan het conservatorium in Basel. Hij maakte plaatopnamen van klassieke en hedendaagse muziek, en won in 1991 met zijn compositie *Solo per due* de eerste prijs van de Tribune des Compositeurs.

Colofon

Dit is een uitgave van het Holland Festival.

Telefoon: 31.(0)20.627 65 66

Telefax: 31.(0)20.620 34 59

Adres: Kleine-Gartmanplantsoen 21

NL-1017 RP Amsterdam

Basisontwerp: Pieter Roozen / Mart. Warmerdam

Opmaak: Patrick Hoogenberg

DTP-apparaat: Magister Computer

Druk: Drukkerijen de Bussy Ellerman Harms bv

Sponsors

Koninklijke PTT Nederland NV (hoofdsponsor)

De Volkskrant bv

Fiat Auto Nederland bv

Dommelsche Bierbrouwerij bv

BV Weekbladpers

Drukkerijen de Bussy Ellerman Harms bv

Andersen Consulting

Subsidiënten

Ministerie van WVC

Ministerie van Economische Zaken

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Gemeente Amsterdam

Prins Bernhard Fonds

Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele

Omroepproducties

Hoofdsponsor van het orkest:

KPMG, Accountants en Consultants.

Nieuw Sinfonietta Amsterdam wordt financieel ondersteund door het Prins Bernhard Fonds en het Ministerie van WVC.

GIDON KREMER OP DEUTSCHE GRAMMOPHON

SOFIA GUBAIDULINA

DG DIGITAAL 4273 362

ALFRED SCHNITTKE

DG DIGITAAL 4294 132

"A PAGANINI"

DG DIGITAAL 4154 842

ADVIESPRIJS 49,95 PER CD

KWALITEIT HEEFT EEN NAAM

de Volkskrant

Dommelsch Bier